

Perustelumuistio kirkkohallituksen päätökseen varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijalta sekä varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänään tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta

Yleisperustelut

1. Johdanto

Kirkkolaki (652/2023), kirkkojärjestys (657/2023) ja laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta (653/2023) hyväksyttiin eduskunnan täysistunnossa 14.4.2023, ja ne tulevat voimaan 1.7.2023 alkaen. Tällöin kumoutuvat voimassa oleva kirkkolaki (1054/1993) sekä kirkkohallituksen niiden perusteella kirkon eri hengellisen työn virkoihin, myös nuorisotyönohjaajan virkaan, tekemät päätökset virkaan vaadittavista tutkinnoista. Kirkkohallituksen 26. elokuuta 2020 tekemä päätös varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijalta sekä varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänään tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta (KS nro 139) uudistetaan tällä päätöksellä siten, että sitä voidaan soveltaa uuden kirkkolain tullessa voimaan.

2. Nykytila ja sen arviointi

Yhteiskunnan koulutusjärjestelmä tuottaa seurakuntien ja seurakuntayhtymien hengellisissä viroissa ja tehtävissä tarvittavan osaamisen. Varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijan kelpoisuuteen vaadittavat opinnot kuuluvat tällä hetkellä sellaiseen sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon, sosionomi (AMK), johon sisältyvät myös vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. Nämä tuottavat varhaiskasvatustutkintolain (540/2018) 27 §:n mukaisen kelpoisuuden varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Tarkempia määräyksiä tutkinnoista, tutkintonimikkeistä, opintojen rakenteesta ja laajuudesta annetaan Valtioneuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluista (1129/2014).

Sosionomin ammatin perusteella varhaiskasvatuksen ohjaaja voi toimia tehtävissä, joissa edellytetään laillistettua ammattihenkilöä, mikäli hän on hakenut sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolta (Valvira) tähän oikeuden. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, 8 §). Varhaiskasvatuksen ohjaajan virassa vaadittava osaaminen vertautuu kuntien ja muiden palveluntuottajien vastaavissa säännellyissä ammateissa toimivilta edellytettävään osaamiseen. Siksi seurakunnat ja seurakuntayhtymät ovat olleet uskottavia kumppaneita, kun on tehty ostopalvelu- ja yhteistyösopimuksia esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa.

Seurakunnan viranhaltijoilta edellytetään edellä esitetyn osaamisen lisäksi teologista, kirkon ja seurakunnan työhön sekä viran alaan liittyvää osaamista, jonka sisältö on määritelty kirkkohallituksen sekä aiemmin piispainkokouksen kelpoisuuspäätöksissä. Teologiset, kirkon ja seurakunnan työhön sekä kirkon kasvatukseen ja erityisesti kirkon varhaiskasvatukseen liittyvät 90 opintopisteen (op) laajuiset opinnot on integroitu osaksi yllä mainittua ammattikorkeakoulututkintoa. Nämä opinnot

eivät ole laskennallisesti suoraan irrotettavissa ammattikorkeakoulututkinnon kokonaisopintopistemäärästä, koska niihin kuuluu sekä yhteiskunnan että kirkon kelpoisuutta tuottavaa osaamista. Kirkon edellyttämät opinnot ovat siis osittain samoja kuin sosionomin ammatin osaamiseen liittyvät opinnot ja osittain erilaisia, erityisesti vain kirkon työn osaamiseen liittyviä opintoja. Integraatioperiaatteen mukaisesti pääväylää eli ensimmäistä tutkintoaan suorittavan varhaiskasvatuksen ohjaajan virkakelpoisuuteen vaadittavat opinnot voidaan edelleen toteuttaa joustavasti ja koulutustaloudellisesti tutkintoon integroituina ilman opintojen turhaa toistoa tai päällekkäisyyttä.

Kelpoisuuspäätöksillä on myös osaltaan perusteltu valtion opetusviranomaisille ja ammattikorkeakouluille seurakunnan työtehtävien laadulliset osaamistarpeet sekä määrälliset koulutustarpeet. Tällä hetkellä kolmen ammattikorkeakoulun profiiliin kuuluu kouluttaa ammatillaisia sekä kirkon että yhteiskunnan palvelukseen. Nämä ammattikorkeakoulut ovat Centria-ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Yrkeshögskolan Novia. Näistä Diakonia-ammattikorkeakoulu kouluttaa varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan kelpoistavia sosionomeja.

Varhaiskasvatuksen ohjaajan virka ja ammatti perustettiin 2011 aiemman lapsityönohjaajan viran tilalle, kun piispainkokous päätti varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan vaadittavasti tutkinnosta (KS nro 110). Piispainkokous teki 11.9.2013 päätöksen (KS nro 112), jonka mukaan aiemman lapsityönohjaajan virkaan kelpoistavan koulutuksen suorittanut on kelpoinen myös varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan. Lapsityönohjaajien koulutus lakkasi vuonna 2011 ja vuonna 2012 varhaiskasvatuksen ohjaajien koulutus alkoi Diakonia-ammattikorkeakoulussa osana sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa sosionomi (AMK). Vuosina 2013-22 on valmistunut yhteensä 92 sosionomi AMK/kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajaa. Lapsityönohjaajan virkojen nimikkeiden muutos varhaiskasvatuksen ohjaajan viraksi käynnistyi selvästi vasta vuonna 2016. Kirkon työmarkkinalaitoksen tilastojen mukaan vuonna 2022 seurakunnissa työskenteli 77 virassa olevaa varhaiskasvatuksen ohjaajaa ja 40 lapsityönohjaajaa sekä erilaisissa varhaiskasvatuksen johtamis- ja esihenkilötehtävissä 74 viranhaltijaa.

Nykyinen päätös (KS nro 139) on todettu toimivaksi. Siihen lisättiin päätöksestä 24.1.2017 (KS nro 124) puuttunut mahdollisuus täydentää aiemmin suoritettua ammattikorkeakoulututkintoa hakeutumatta suorittamaan koko tutkintoa. Piispainkokouksen päätöksessä (KS nro 110, 2011) mainittiin tällainen tutkinnon täydentämismahdollisuus.

Tarve aiemmin suoritettua tutkinnon täydentämiselle työuran aikana on pääasiassa kahdenlainen: 1) Tarve täydentää sellaista suoritettua sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa (sosionomi AMK), johon on kuulunut joko diakonian tai varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan kelpoistavat opinnot. 2) Tarve täydentää sellaista sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, sosionomi (AMK) tai humanistisen alan ammattikorkeakoulututkintoa, yhteisöpedagogi (AMK), johon ei ole kuulunut nuorisotyönohjaajan virkaan kelpoistavia opintoja.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli muuttui vuonna 2021 siten, että ammattikorkeakouluille tuli aiempaa taloudellisesti kannattavammaksi rakentaa valmiiksi suunniteltuja opintopolkuja, joissa aiemmin suoritettua tutkintoa täydennetään avoimilla ammattikorkeakouluopinnoilla. Vain siinä

3. Päätöksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Päätöksen tavoitteena on turvata edelleen, että (1) yhteiskunnan koulutusjärjestelmä tuottaa seurakuntien ja seurakuntayhtymien hengellisen työn virassa edellytettävän osaamisen osana tiettyä ammattikorkeakoulututkintoa ja että (2) lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivan varhaiskasvatuksen ohjaajan osaaminen sisältää sosionomin ammattiin perustuvan rinnasteisen varhaiskasvatuksen ja perhetyön sekä lasten suojelun osaamisen.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Kirkkohallitukselle esitetään, että se vahvistaisi varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijan ja varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä työtä pääasiallisena tehtävään tekevän viranhaltijan tutkintoja ja opintoja koskevat vaatimukset kirkkohallituksen 26.8.2020 päätöksen nro 137 mukaisesti.

Päätöksen keskeinen muutos on muuttaa nykyisessä päätöksessä olevat Kirkkolakiin tehdyt viittaukset 1.7.2023 voimaantulevan Kirkkolain (652/2023) mukaisiksi.

4. Päätöksen vaikutukset

Lapsivaikutusten arviointi

Päätöksen välittömät ja välilliset vaikutukset lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointiin ovat myönteisiä. Arvio perustuu siihen, että päätöksessä määrättävät varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijan tai varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänä tekevän viranhaltijan tutkinto ja opinnot ovat sisällöllisesti ja menetelmällisesti sellaisia, jotka vastaavat laaja-alaisesti lasten, nuorten ja heidän perheidensä tarpeisiin.

Päätös turvaa seurakunnille ja seurakuntayhtymille samantasoisien ja riittävän yhdenmukaisen varhaiskasvatuksen ohjaajan osaamisen lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia tukevaan ja osallisuutta mahdollistavaan toimintaan. Tutkinnot ja opinnot tuottavat seurakunnalle osaamista varhaiskasvatuksen, ennalta ehkäisevään, korjaavaan ja kuntouttavaan perhetyöhön sekä lasten suojeluun liittyviin tehtäviin.

Päätöksen tuottama osaaminen mahdollistaa siten sen, että varhaiskasvatuksen ohjaajat voivat toimia viranomaisverkostoissa ja että seurakunnat ja seurakuntayhtymät ovat uskottavia sopimuskumppaneita esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja katsomuskasvatuksen yhteistyössä kuntien kanssa sekä perhekeskusyhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Taloudelliset vaikutukset

Päätöksestä ei aiheudu seurakuntatyöntantajille, viranhaltijoille eikä opiskelijoille lisäkustannuksia.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Päätös on edelleen yhteiskunnan koulutuspoliittisten linjausten mukainen, koska se mahdollistaa tehtävissä vaadittavan osaamisen hankkimisen osana ammattikorkeakoulututkintoa. Se on myös Kirkkohallituksen jatkuvan oppimisen tavoitteiden mukainen, koska se mahdollistaa tiettyjen tutkintojen täydentämisen joustavasti työuran aikana varhaiskasvatuksen ohjaajan viran kelpoisuuden saavuttamiseksi

Säänneltyjen ammattien edellyttämä suhteellisuusarviointi

Päätöksessä on otettu huomioon valtioneuvoston antama (20.5.2020) asetus ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (376/2020). Sen mukaan sääntelyä valmisteltaessa on sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen tehtävä oikeasuhteisuuden arviointi asetuksessa säädetyn mukaisesti. Asetuksen mukaan sääntely on perusteltava yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin liittyvillä syillä ja säädösten on oltava oikeasuhteisia. Asetuksen 3 – 5 §:ien mukaisen arvioinnin perusteella nyt käsiteltävien virkojen sääntely pohjautuu seuraaviin seikkoihin.

Kirkkohallitus on toimivaltainen viranomainen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hengellisen työn säänneltyjen ammattien ammattipätevyden tunnustamisessa. Kirkon virkoja koskevien määräysten tarkoituksena on turvata kyseisen viran itsenäiseen hoitamiseen tarvittava ammatillinen, teologinen, sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatusalan osaaminen. Tavoitteena on turvata sekä kunkin ammatin yhteiskunnallinen osaaminen että riittävä teologinen ja kirkon työn ammatillinen osaaminen. Kuvatus kaltainen osaaminen on välttämätöntä, sillä kirkon työn hengellinen luonne edellyttää kirkon toiminnan tuntemusta sekä teologista että hengellistä osaamista. Hengellisessä työssä kohdataan ihmisiä hyvin herkissä tilanteissa, jolloin vahva ammatillinen osaaminen on välttämätöntä myös asiakasturvallisuuden vuoksi erityisesti haavoittuvassa elämäntilanteessa olevien sekä alaikäisten kanssa toimittaessa.

Valtioneuvoston asetus edellyttää myös säädösten oikeasuhteisuutta. Päätös täyttää valtioneuvoston asettamat edellytykset.

5. Asian valmistelu

Valmistelu on tehty Kirkon tutkimus ja koulutus -yksikössä. Päätös ei sisällä sisällöllisiä muutosehdotuksia.

Säännöskohtaiset perustelut

Kirkkohallituksen päätös Varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijalta sekä varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänään tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta

1 § Päätöksen tarkoitus

Säädöksessä kuvataan, mitä osaamista varhaiskasvatuksen ohjaajan viran itsenäinen hoitaminen edellyttää. Siihen tarvitaan riittävää teologista, pedagogista sekä varhaiskasvatuksen ja sosiaalialan osaamista. Päätöksellä voidaan varmistaa, että kelpoisuuden tuottava tutkinto sisältää sen.

Pykälän sisältö vastaa 26.8.2020 kirkkohallituksen antaman päätöksen (KS nro 139) 1 §:n sisältöä.

2 § Vaadittava tutkinto

Pykälässä määrätään tutkinto, joka antaa kelpoisuuden seurakuntien ja seurakuntayhtymien varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan tai jota edellytetään viran haltijalta, jonka pääasiallisena tehtävänä on varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtävät. Tutkinto on vähintään 210 opintopisteen laajuinen sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (AMK), johon sisältyvät vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot.

Kun seurakunta/seurakuntayhtymä arvioi tarvitsevänsä viranhaltijaa varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäviin, se harkitsee viran täyttämismenettelyyn ryhtyessään, kuuluuko virkaan pääasiallisesti varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäviä. Arvioinnissa voidaan käyttää materiaalina varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamiskuvausta, jossa kuvataan varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan liittyvät osaamisalueet ja ydinosaaminen.

Jos virkaan kuuluu pääasiallisesti varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäviä sekä lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävää ennaltaehkäisevää, korjaavaa ja kuntouttavaa perhetyötä, virkaan valittavalta edellytetään tämän päätöksen mukaista tutkintoa.

Määrättävät tutkinnot vastaavat kirkkohallituksen 26.8.2020 antaman päätöksen (KS nro 137) 2 §:ssä mainittuja tutkintoja.

3 § Vaadittavat opinnot

Pykälässä määrätään 2 §:n mukaiseen tutkintoon sisällytettävistä teologisista ja kirkon ja seurakunnan työhön sekä kirkon kasvatukseen ja kirkon varhaiskasvatuksen alaan liittyvistä opinnoista. Näiden opintojen yhteismäärän tulee olla vähintään 90 opintopistettä, jotta tutkinto antaa kelpoisuuden seurakunnan ja seurakuntayhtymän varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan. Opinnot jakautuvat neljään sisältöalueeseen, joista kolmessa korostuu kirkon kasvatukseen ja erityisesti kirkon varhaiskasvatuksen alan osaaminen.

Opinnot ovat:

- 1) Raamattuun, kristinuskoon ja kirkon hengelliseen elämään liittyviä teologisia opintoja vähintään 20 opintopistettä;
- 2) Kirkon kasvatuksen ja erityisesti kirkon varhaiskasvatuksen alan ammattiopintoja vähintään 40 opintopistettä;
- 3) Kirkon kasvatuksen ja erityisesti kirkon varhaiskasvatuksen alan päätoiminen harjoittelu vähintään 15 opintopistettä, josta vähintään 12 opintopistettä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä;
- 4) Kirkon kasvatuksen ja erityisesti kirkon varhaiskasvatuksen alan oppinäytetyö vähintään 15 opintopistettä.

Määrättävät opinnot vastaavat 26.8.2020 kirkkohallituksen antaman päätöksen (KS nro 137) 3 §:ssä määrättyjä opintoja. Pykälän mukaisia opintoja järjestää Diakonia-ammattikorkeakoulu.

4 § Tutkinnon täydentäminen

Pykälän 1 momentissa määrätään diakonian viran haltijan tai nuorisotyönohjaajan viran haltijan kelpoisuuden sisältävän tutkinnon täydentämisestä niin, että se tuottaa myös varhaiskasvatuksen ohjaajan viran kelpoisuuden.

Pykälässä tarkoitettu tutkinto on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi AMK), joka sisältää diakonian viran haltijalta vaadittavat opinnot (90 op) tai nuorisotyönohjaajan viranhaltijalta vaadittavat opinnot (90 op). Tutkintoa ja opintoja tulee täydentää päätöksen 3 §:n 2-4 kohtien mukaisilla opinnoilla sekä vähintään 60 opintopisteen laajuisilla varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneilla opinnoilla.

Pykälän 2 momentissa määrätään, että sellaista sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, sosionomi (AMK) joka ei sisällä 3 §:ssä mainittuja vähintään 90 opintopisteen laajuisia opintoja sekä vähintään 60 opintopisteen laajuisilla varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneita opintoja, tulee täydentää vastaavilla opinnoilla.

Koska pykälän mukaiset opinnot sisältyvät lähtökohtaisesti vain Diakonia-ammattikorkeakoulussa suoritettuun sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon, sosionomi (AMK), niin se myös toteuttaa pykälässä mainitut täydentävät opinnot esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun opintoina.

Pykälässä esitetyt opinnot vastaavat 26.8.2020 kirkkohallituksen antaman päätöksen (KS nro 139) 4 §:ssä määrättyjä opintoja.

5 § Todistus tutkinnosta tai opintojen suorittamisesta

Pykälässä määrätään siitä, että 2 §:ssä vaadittavan tutkinnon tai 3 §:ssä edellytettävien opintojen suorittaminen osoitetaan ammattikorkeakoulun antamalla todistuksella.

Ammattikorkeakoulu vastaa siitä, millaisia tutkintotodistuksia tai muita todistuksia se antaa. Tarkoituksenmukaista on, että todistusten antamisessa jatketaan nykyistä käytäntöä, jossa tutkintotodistukseen merkitään, että tutkinto antaa kelpoisuuden kirkkohallituksen päätöksen *pvm* (kirkon säädöskokoelma nro xxx) mukaiseen varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan.

Kun aiempaa tutkintoa on täydennetty 4 §:n mukaisesti, ammattikorkeakoulu antaa opintorekisteriotteen lisäksi todistuksen. Siinä mainitaan, että henkilö on suorittanut opinnot, jotka vastaavat kirkkohallituksen *pvm* päätöksen (Kirkon säädöskokoelma nro xxx) 4 §:n mukaisia opintoja, jotka kelpoistavat varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan.

6 § Ulkomailla suoritettujen tutkintojen ja opintojen tunnustaminen

Ulkomailla suoritettujen tutkintojen ja opintojen osalta noudatetaan evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain (653/2023) 11 §:n määräyksiä siten, että ulkomaisten tutkintojen tunnustamisessa ja tutkinnon tuottamassa kelpoisuudessa näitä tutkintoja verrataan edellä tässä päätöksessä määriteltyihin opintoihin.

Kirkkohallituksen päätös tarkentaa Opetushallituksen antamaa tutkinnon tunnustamispäätöstä siltä osin, tuottaako ko. tutkinnon tunnustaminen kelpoisuuden myös seurakuntien ja seurakuntayhtymien virkoihin. Suoritettu ulkomainen tutkinto tuottaa kelpoisuuden seurakuntien ja seurakuntayhtymien virkoihin vain, jos tutkinto on suoritettu asianomaiselta alalta ja sisältää lisäksi edellä tässä päätöksessä määritellyt teologiset ja kirkon ja seurakunnan työhön sekä kyseessä olevan viran alaan kuuluvat opinnot.

7 § Voimaantulo

Tämän päätöksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2023.

Tämän päätöksen myötä kumoutuu kirkkohallituksen 26. päivänä elokuuta 2020 antamaan päätökseen sisältyvä vaatimus varhaiskasvatuksen ohjaajan viran haltijalta ja varhaiskasvatuksen ohjaajan työtä pääasiallisena tehtävänäan tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta (Kirkon säädöskokoelma nro 139).

Päätöstä sovelletaan viran täyttämismenettelyyn, joka aloitetaan tämän päätöksen voimaantulon jälkeen. Tämän päätöksen voimaan tullessa vireillä olevaan viran täyttämismenettelyyn sovelletaan tämän päätöksen voimaan tullessa voimassa ollutta päätöstä.

Kirkkohallituksen tai piispainkokouksen aikaisempien päätösten mukaisen tutkinnon tai koulutuksen suorittanut henkilö säilyttää kelpoisuutensa tässä päätöksessä mainittuun vastaavaan virkaan.